ISBN: 978-93-48893-98-7

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर एक वैचारिक अधिष्ठान

Editor
Dr. Yuvraj Surwase
Dr. Madhukar Pawar

Edition: III

डॉ. बी. आर. आंबेडकर एक वैचारिक अधिष्ठान

Editor
Dr. Yuvraj Surwase
Dr. Madhukar Pawar

Co- Editor
Dr. Abhimanyu Ohal,
Prof. Suhas Gaikwad

Website: https://jkpub.in Mob- 8888454089 Email: jkpub1950@gmail.com

Publisher Address

Sr. No. 204, Sahajeevan Society, Bhekrinagar, Hadpsar, Pune-8

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर एक वैचारिक अधिष्ठान

Editor
Dr. Yuvraj Surwase, Dr. Madhukar Pawar

Co- Editor
Dr. Abhimanyu Ohal, Prof. Suhas Gaikwad

Publishing Agency: Jyotikiran Publication, Pune

Publisher Address
Santosh Pandurang Mane
Sr. No. 204, Sahajeevan Society, Bhekrinagar, Hadpsar, Pune-8
Mob- 8888454089, Email: jkpub1950@gmail.com Website: https://jkpub.in
Working Hours: 10:30 AM-5.30 PM (Monday to Saturday)
&
House No-11 Deshmukh Colony Malshiras-Mhaswad Road,
At/Post/Tal-Malshiras,
Dist-Solapur Tal-Malshiras, Dist-Solapur

Printed By
Star Copiers Pvt. Ltd.
728/A, RB Kumthekar Rd, Sadashiv Peth, Pune, Maharashtra 411030

Edition Details: 3rd

ISBN: 978-93-48893-98-7

Pub. Date: 14/04/2025

Copyright: © Dr. Yuvraj Surwase

Price: ₹ 700/-

This edition published in 2025 by Jyotikiran Publication Pune

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, transmitted or utilized in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the copyright owner. Application for such permission should be addressed to the publisher.

Disclaimer

The author and the publisher have made every effort, to the best of their skill, expertise, and knowledge, to provide Correct material in the book. However, if any mistakes persist in the content of the book, the publisher does not take responsibility for them. The publisher shall have no liability to any person or entity with respect to any loss or damage caused, or alleged to have been caused, directly or indirectly, by the information contained in this book.

The author has made every effort to follow copyright law. However, if any work is found to be similar, it is Unintentional, and the same should not be used as defamatory or to file a legal suit against the author.

If readers find any mistakes, we would be grateful if they would point them out to us so that they can be corrected in the next edition.

All disputes are subject to the jurisdiction of the Malshiras (Solapur District), MS, India court only.

Printed & bound in India by Jyotikiran Publication Pune

Content...

1. पुस्तकांसाठी घर बांधणारे पुस्तक प्रेमी : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
कृष्णा मारुती माने 1

2. "डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकरांचे पत्रकारिता क्षेत्रातील योगदान व राष्ट्रीय कार्य : मूकनायक व बहिष्कृत भारत च्या विशेष संदर्भाने"
प्रा डॉ जयश्री रमेश कुलकर्णी (देशमुख) 4

3. ग्रंथ प्रेमी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर।
प्रा. शशीकांत सुनंदा सिध्दाराम जवळगीकर 10

4. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे वृत्तपत्रीय लेखन एक ऐतिहासिक अभ्यास
प्रा. प्रकाश संभाजी जमदाडे 14

5. कला प्रेमी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
सुप्रिया रत्नमाला कृष्णा माने 19

6. भारतीय संविधानाच्या निर्मितीवर बुद्धिझमच्या प्रभावाचे आकलन
डॉ. किर्तीकर वाल्मीक भीमराव 22

7. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि बुद्ध धम्म
प्रा जाधव विकास कृष्णा 27

8. डॉ. बाबासाहेब भीमराव आंबेडकर यांची धम्मक्रांती एक चिकित्सक अभ्यास
प्रा. डॉ. युवराज गुड्डू सुरवसे, रुक्मिणी दत्तात्रय जोशी. 34

9. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि बुद्ध धम्म
प्रा. सुरेश बळीराम कसोडे 39

10. डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर व बौद्ध धर्म
श्री. जगदीश केशवराव ससाणे 43

11. "डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्त्री विषयक विचार"
शिवाली विजय शिंदे, डॉ. प्रज्ञा नागेश लामतुरे 49

12. हिंदू कोड बिलाची स्त्री सक्षमीकरणातील भूमिका
Dr. Suryakant Nagnath Birajdar 54

13. डॉ. आंबेडकरांचे स्त्री विषयक विचार
प्रा. सोहेल मुर्तुजा पठाण 57

14. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि हिंदू कोडबिल
डॉ. युवराज गुड्डू सुरवसे, चंद्रज्योती रामदास भाजीभाकरे 62

डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकरांचे पत्रकारिता क्षेत्रातील योगदान व राष्ट्रीय कार्य : 'मूक नायक' आणि 'बहिष्कृत भारत' च्या विशेष संदर्भाने'

प्रा. डॉ. जयश्री रमेश कुलकर्णी (देशमुख)
इतिहास विभाग प्रमुख
व्यंकटेश महाजन वरिष्ठ महाविद्यालय, धाराशिव.

DOI- 10.5281/zenodo.15469413

Article DOI Link - https://doi.org/10.5281/zenodo.15469413

OPEN ACCESS

CC BY

Submitted: 07.02.2025 Revised: 14.03.2025 Accepted: 10.04.2025 Published: 14.04.2025

सारांश:

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे आधुनिक भारतातील युगपुरुष होत. त्यांच्या अष्टपैलू व्यक्तिमत्वाने स्वतंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर भारतातील समाजकारण, राजकारण, धर्मकारण, अर्थकारण, सांस्कृतिक वातावरण आणि वैचारिकता सर्वकाही भारावून गेलेले दिसते. डॉ. बाबासाहेबांच्या व्यक्तिमत्वात सर्वसमावेशकता दिसून येते. त्यांच्या ज्ञान व अभ्यास कक्षेला कोणत्याच विषयाचे व क्षेत्राचे वावडे नव्हते. तसेच विचार कक्षेला प्रादेशिक मर्यादा नव्हत्या. त्यामुळे त्यांच्या विचार व कार्याचा प्रभाव भारताबरोबरच विसाव्या शतकात जगातल्या इतर देशांवरही पडलेला आढळतो आणि तो पुढेही राहील.

डॉ. बाबासाहेबांच्या विचार व कार्याला मूर्त रूप देणे हे विसाव्या शतकातील भारतीय परिस्थितीमध्ये अत्यंत अवघड आव्हान होते. त्यांना अपेक्षित असा जाती व धर्म समानतेवर आधारित, लोकशाहीतील सर्व तत्वांचा अवलंब करणारा, विशेषतः संधी व अधिकारांचे देणे घटनात्मक पद्धतीने सर्वांना बहाल करणारा भारत निर्माण करण्यासाठी त्यांच्या एकट्याचा संघर्ष पुरेसा पडणारा नव्हता. समाजातील प्रत्येक घटकाला, प्रामुख्याने तळागाळातील घटकांना आपल्या हक्काच्या प्राप्तीसाठी आणि तथाकथित वरिष्ठ वर्गाला उपेक्षितांचे हक्क मान्य करण्यास तयार करण्यासाठी त्यांनी वृत्तपत्राचा किंवा पत्रकारिता क्षेत्राचा योग्य व पुरेपूर वापर केला.

प्रस्तावना :

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी भारतातील विविध क्षेत्रातील कालबाह्य अवस्था किंवा दुरावस्था दूर करण्यासाठी सर्वांगीण क्षेत्रात कालानुरूप कल्याणकारी व विकासात्मक बदल घडविण्याचा वसा घेतला आणि त्यासाठीच आपले आयुष्य वेचले. त्यांच्या सर्वच क्षेत्रातील कार्याचे आधार किंवा शस्त्र म्हणजे त्यांची पत्रकारिता किंवा वृत्तपत्रीय कार्य होय. मूकनायक बहिष्कृत भारत, प्रबुद्ध भारत, जनता या वृत्तपत्रांना त्यांनी आपल्या विचार व कृतीचा आरसा तर बनविलाच, पण सर्वसामान्य जनतेमधील जनजागरणाचा आवाज व त्यातून होणाऱ्या बदलाचा आलेखही बनविला. त्यामुळे त्यांच्या वृत्तपत्रीय कार्याचे स्थान त्यांच्या सर्व क्षेत्रातील विचार व कार्याचा कणा म्हणून महत्त्वाचे ठरते.

उद्देश:

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे राष्ट्रीय कार्य सिद्धीस नेत असताना त्यांच्या सर्वच क्षेत्रातील सुधारणात्मक विचारांना जनमानसात रुजवून त्यांना अपेक्षित ते बदल घडवून आणण्यासाठी त्यांच्या पत्रकारिता क्षेत्रातील योगदानाची भूमिका व महत्त्व जाणून घेणे हा या शोधालेख लिहिण्यामागील उद्देश आहे.

ISBN: 978 93 48893 98 7
Edition: III

Dr. Madhukar Shrirang Pawar
M.A. Marathi M.Phil., Ph.D.,
Professor & HOD Dept. Of Marathi
Chh. Shivaji Night College of Arts and Commerce, Solapur
Maharashtra, India

Dr. Surwase Yuvraj Gundu
M.A. History, M.A. AIHC, M.A. Sociology, B.Ed., SET, Ph.D.,
Assistant Professor Dept. of History
Research Centre Co-ordinator & Research Guide
Chh. Shivaji Night College of Arts and Commerce, Solapur
Maharashtra, India

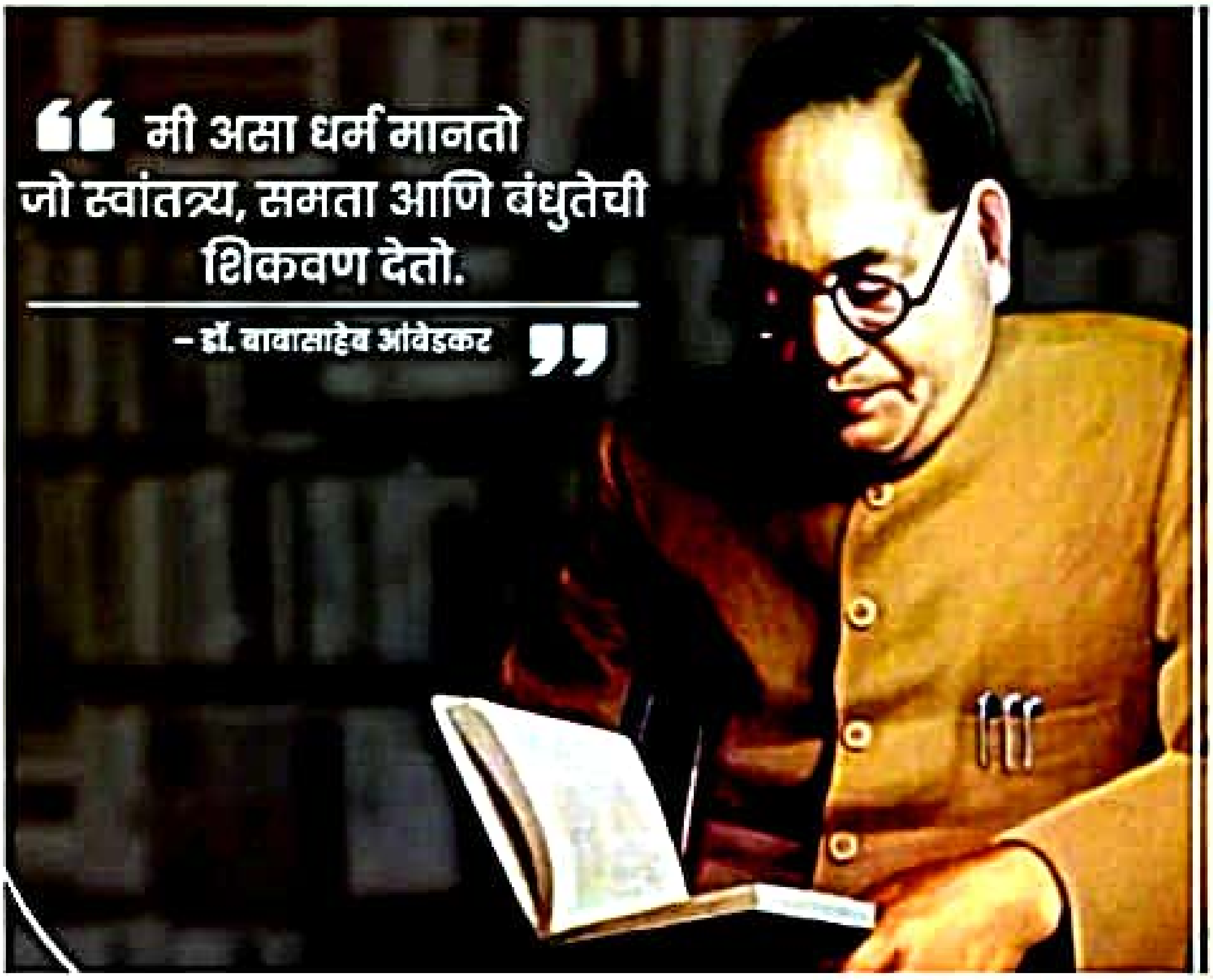

ISBN 978-93-48893-98-7
9 789348 893987

Jyotikiran Publication, Pune
Sr. No. 204, Sahajeevan Society,
hekrinagar, Hadpsar, Pune-8
Website: https://jkpub.in
Mob- 8888454089
Email- jkpub1950@gmail.com